
Ғылыми зерттеулердің кезеңдерімен әдістемелік негіздері

Тобы: МІЖМБ 13-11

Орындаған: Құдияр Е.

Тексерген: Тоқбергенова Ұ.

Теоретикалық талдау – ол зерттеуде болған құбылыстардың, олардың байланыстары мен қарымқатынастарың жанжақты және терең түсіну, ойлану процессі. Ол келесі логикалық операциялар арқылы жасалады:

- **талдау** – ойша қарастырылуда болған заттарды немесе құбылыстарды бөліп, содан кейін оның структурлық элементтерін, байланыстары мен қарым-қатынастарын анықтау;

- **синтез** – ойша элементтерді бүтін құбылыспен бірге қойып, бұл бүтінді талдау кезінде болған байланыстар мен қатынастар негізінде қарастыру;

- **салыстыру** – ойша түрлі объектілер, құбылыстар, процесстер, олардың қасиеттері мен қатынастары арасындағы ұқсастықты және ұқсастар арасындағы өзгешеліктерді анықтау;

- **абстрагирлеу** – ойша белгілі бір затты, құбылысты немесе процессті басқалардан бөліп, оны «таза қалыпта» зерттеу;

- **нақтылау** – абстрактті ұғымдардан және түсініктерден белгілі бір процесстер, құбылыстар, заттарға ауысу;

- **жалпылау** – белгілі бір ұғымдар, түсініктер, категориялар мен заңдармен белгіленетін көптеген процесстер мен құбылыстарға тән ұқсас қатынастар мен қасиеттерді біріктіру;

- **үлгілеу** – ойша құбылыстар мен процесстердің ең үнемді үлгілерін қалыптастыру. Оларды түрлі жағдайда зерттеу.

Бақылау – белгілі бір адамдардың жағдайын, әрекеттерін, процесстерді, қатынастарын алдын ала қабылдау.

Бақылау нәтижелерінің бағалануы үшін критерий жүйесі:

1. Толық емес критерий жүйесі – ол соңғы альтернативті бағалау, мәселен, эффективті немесе эффективсіз.
2. Континуалды (үздіксіз) критерий жүйесі құбылыстарды баллмен бағалауға жол береді.
3. Дисконтинуалды (байланыссыз, үзілген) критерий жүйесінде үздіксіз критерийлер жоқ, критерий жүйесі әрекеттер кезеңдері жүйесіне ауысады. Онда әр кезең баллмен бағаланады.
4. Қиын критерий және көрсеткіш жүйесі.
5. Өзіне сай сипаттамалардың деңгей критерийлері (цифрлі көрсеткіштермен олар шкалдандырумен толықтырылады).

Бақылау түрлері:

- қосылуда болған бақылауда зерттеуші процесстің қатысушысы ретінде де бола алады;
- орталықты – белгілі бір адамдар арқылы берілген тапсырма немесе зерттеуші бағдарламасы арқылы өткізіледі;
- монографиялық – толық мағлұмат жинау үшін қарымқатынастарын белгілеу мақсатында байланысты құбылыстар мен процесстердегі түрлі дәрежелердегі оптималды санды жалпылайды;
- бүтін (үздіксіз) бақылау – белгілі бір уақытта зерттеуде болған құбылыстар мен процесстердің аспектілерін тіркейді;
- таңдамалы (дискретті) – белгілі кішігірім сұрақ немесе құбылыстың бір ерекшелігі зерттеледі;
- ашық – бақылау объекті өзінің бақылауда болғанын біледі;
- жабық – адам немесе әлеуметтік топ бақылау жасалып жатқаны туралы хабарландырылмайды.

Эксперимент – алдын ала біле тұрып зерттеуде болған процесстер мен құбылыстардың функционалду жағдайларын өзгерту (варьирование).
Эксперимент жаңа теоретикалық білімді практикалық іскерлікпен қосу деген.

Эксперимент түрлері:

- кең (көптеген объектілерді, зерттелудегі мәселенің жанжағын қамтиды) және тар (зерттелуде болған объектілері немесе олардың жандарынын ең аз саны);
- ұзақ және қысқамерзімді;
- жай (үлгінің, жүйенің, әдістеменің бір ғана варианты зерттеледі) және қиын (2-3 варианттардан таңдау);
- табиғилық және лабораторлы;
- констатирлі (болмыш шарттарда пайда болған құбылыс ерекшеліктерін анықтау үшін) және қалыптастырушы (жаңа жағдайлар еңгізеді).

Сұрастыру көптеген адамдарды қамтып, көптеген сұрақтарға жауап алуға көмектеседі.

Сұрастыру түрлері:

- бүтін және таңдаулы;
- іштей және сырттай;
- жеке және топты;
- ашық (сербес) (сұрақтарға жауап кез келген түрде беріледі) және жабық (жауап варианттары бұрын қарастырылған);
- ауызша және жазбаша.

Ауызша сұрастырудың түрлерінің арасында ең кең таралған болып интервью-әңгімелесу табылады, жазбаша түрлер арасында – анкеталар мен тестілер.

Интервью – әңгіме – ауызша, іштей сұрастыру деген. Ол түрлендірілген бола алады (сұрақ қою процессі және олардың жауап тіркеу стандарттары) және түрлендірілмеген (қосымша сұрақтар қоюға мүмкіндік береді).

Анкеталау – бұл сұрақ жүйесі бар, ол сұрақтардың әрқайсысы ортақ зерттеу мәселесімен логикалық байланыста болған анкета арқылы жасалатын жазбаша сұрастыру.

#43889906

**Назарларыңызға
рахмет!**